Brugen af skriftsprog i andetsprogsundervisningen af voksne

Lars Holm, Danmarks Pædagogiske Universitet

Brugen af skriftsprog i andetsprogsundervisningen af voksne

- Program:
  - Hvorfor fokus på skriftlighed i andetsprogsundervisningen af voksne
  - Forskningsspørgsmålet: Hvordan konstrueres skriftligheden
  - Metode og dataindsamling
  - Dataanalyse og analysekategorier
  - Konstruktionen af skriftlighed i klasserummet
  - Den institutionelle forståelse af skriftlighed
  - Forskningsmæssige og pædagogiske implikationer i relation til undervisningen af voksne indvandrere

Lars Holm, Danmarks Pædagogiske Universitet, larsh@dpu.dk

Brugen af skriftsprog i andetsprogsundervisningen af voksne

- Globalisering og sprog:
  - Øget sproglig mangfoldighed
  - Øgede krav til sproglige færdigheder
- Vidensamfund og sprog
  - Øgede krav om videndeling og forhandling
  - Øgede krav til skriftlighed og dokumentation
  - Øgede krav til beherskelse af multimodalitet og skærmbaserede kommunikationsformer

Lars Holm, Danmarks Pædagogiske Universitet, larsh@dpu.dk

Brugen af skriftsprog i andetsprogsundervisningen af voksne

- Forskningsspørgsmål:
  - Hvordan konstrueres skriftlighed i undervisningen i dansk som andetsprog for voksne?

- Teoretisk udgangspunkt:
  - Skriftlighed ses som social praksis, der skabes gennem interaktion og forhandling i et givet socialt felt ud fra allerede tilstedeværende individuelle, institutionelle og mere generelle samfundsmæssige værdier, forestillinger og mål

Lars Holm, Danmarks Pædagogiske Universitet, larsh@dpu.dk

Brugen af skriftsprog i andetsprogsundervisningen af voksne

- Udmøntningen af det overordnede forskningsspørgsmål:

  - Hvilken skriftlighed giver der adgang til i klasserummet?
  - Hvordan reguleres denne skriftlighed?
  - Hvilke bredere værdiforestillinger og magtrelationer ligger bag?

Lars Holm, Danmarks Pædagogiske Universitet, larsh@dpu.dk

Brugen af skriftsprog i andetsprogsundervisningen af voksne

- Oversigt over klassens elever.

Initialer og køn	Alder	Nationalitet	Sprog
J (f)	33	Bosnien-Herzegovina	Serbisk
F (f)	39	Pakistan	Urdu
S (m)	40	Portugal	Portugisisk
I (m)	28	Tyrkiet	Tyrkisk
A (m)	48	Iraq	Arabisk
R (f)	34	Cameroon	Fransk
Na (f)	35	Ukraine	Ukrainsk
M (f)	30	Brasilien	Portugisisk
Al (m)	50	Ukraine	Ukrainsk
N (m)	26	England	Engelsk

Lars Holm, Danmarks Pædagogiske Universitet, larsh@dpu.dk

Brugen af skriftsprog i andetsprogsundervisningen af voksne

- Oversigt over data

Antal observerede undervisningslektioner:	49 – svarende til 18%
Minuttal for audiovisuelle data:	1960 minutter
Antal registrerede og indsamlede tekster:	46
Antal ugeskemaer:	15
Minuttal for interviews med undervisere:	205 minutter
Minuttal for interviews med elever:	140 minutter
Undervisningsmaterialer – sider og minutter:	135 sider tekst og 140 min. video/audio

Lars Holm, Danmarks Pædagogiske Universitet, larsh@dpu.dk

Brugen af skriftsprog i andetsprogsundervisningen af voksne

- Centrale aspekter af et etnografisk forskningsparadigme:

- Opmærksomheden rettes mod ”real world settings”
- Tilgangen rummer en ambition om et holistisk perspektiv
- Der anvendes en række forskellige dataindsamlings- og forskningsteknikker
- Tilgangen rummer et fortolkende aspekt

Lars Holm, Danmarks Pædagogiske Universitet, larsh@dpu.dk

Brugen af skriftsprog i andetsprogsundervisningen af voksne

Tekstproduktioner	Antal forekomster	Antal tekster
Resume/Referat	9	31
Emnestil/emneopgave	7	25
Brev	6	38
Kommenteringsopgave	4	16
Digt	3	28
Dictogloss	2	6
Eventyr	1	3
Omskrivning af tekst	1	?
I alt	33	147 + ?

Lars Holm, Danmarks Pædagogiske Universitet, larsh@dpu.dk

Brugen af skriftsprog i andetsprogsundervisningen af voksne

Forløbstype / **Tekstproduktion**	Forløbstype 1	Forløbstype 2	Forløbstype 3	Forløbstype 4
Referat/resume, breve og kommentar	18			
Emnestil/emneopgave		7		
Digte, eventyr, et brev			5	
Dictogloss, omskrivning af tekst				3

Lars Holm, Danmarks Pædagogiske Universitet, larsh@dpu.dk

Brugen af skriftsprog i andetsprogsundervisningen af voksne

- Forløbstype 1:

Fase A:
Intensiv oplæsning af enkeltstående tekst. Oplæsning i sekvenser

Fase B:
Klassesamtale om tekst og om tekstproduktion

Fase C:
Individuel tekstproduktion i klassen med monitorering og feedback fra underviser
og/eller tekstproduktion ude af klassen

Fase D:
Individuel feedback og ny tekstproduktion i form af om- eller genskrivning af tekst

Lars Holm, Danmarks
Pædagogiske Universitet,
larsh@dpu.dk

Brugen af skriftsprog i andetsprogsundervisningen af voksne

- Forløbstype 2

Fase A:

Klassesamtale i form af læsning af billeder, diagrammer, tekst og lignende

Fase B:

Klassesamtale om tema og tekstproduktion – i et par tilfælde indgår også parsamtaler

Fase C:

Individuel tekstproduktion med lejlighedsvis monitorering og feedback fra underviser

Fase D:

Individuel feedback og ny tekstproduktion i form af om- eller genskrivning af tekst

Lars Holm, Danmarks Pædagogiske Universitet, larsh@dpu.dk

Brugen af skriftsprog i andetsprogsundervisningen af voksne

- Analysekategorier:

  - Praksisformer
  - Konventioner
  - Muligheder for selvrepræsentation

  (Clark & Ivanic 1997)

Lars Holm, Danmarks Pædagogiske Universitet, larsh@dpu.dk

Brugen af skriftsprog i andetsprogsundervisningen af voksne

- Receptive reading is used when one wishes to discover accurately what an author seeks to convey (...). the reader allows the author his say, without on the one hand skimming or omitting sections or, on the other hand, indulging in a great deal of reflective thought (...).The reader observes the author's sequence and follows along the printer's lines, with close attention to small units in the visual display. ... The mental activity involves organizing and remembering the essence of what is read, but is not punctuated by long periods devoted to thinking prompted by the text.
- (Pugh 1978:55)

Lars Holm, Danmarks Pædagogiske Universitet, larsh@dpu.dk

Brugen af skriftsprog i andetsprogsundervisningen af voksne

- **Uddrag 1.**

- Uv. Og nu, hvor I har forstået teksten, vil jeg bede jer om at skrive et resume.
- S. [Med et dybt suk] Skrive, skrive, skrive.
- Uv. Ja, det er let nok at snakke. Det svære er at skrive.

Lars Holm, Danmarks Pædagogiske Universitet, larsh@dpu.dk

Brugen af skriftsprog i andetsprogsundervisningen af voksne

- **Uddrag 2.**
- Uv. Mmm – og du så også forleden, ik, at vi skrev et referat, der skulle være på hundrede ord, men det blev på et hundrede og femogtredive.
- N. Ja, det er tilladt plus ti.
- Uv. Plus-minus ti procent, ik? Så vi prøvede at korte lidt i det. På den anden side skal man heller ikke bruge alt for lang tid på at sidde og tælle ord. Så det I skal gøre nu og frem til maj måned, det er at finde ud af, hvor meget fylder hundrede ord, når jeg normalt skriver? I skal ikke sidde og tælle hele tiden.

- **Uddrag 3.**
- N. Cirka to hundrede [ord]?
- Uv. To hundrede ord i alt.
- N. Plus eller minus ti procent?
- Uv. Plus-minus ti procent. Tyve ord. Hundrede og firs og et hundrede og tyve.
- N. To hundrede og tyve.
- Uv. To hundrede og tyve, ja.
- I. Hvis det er to hundrede og fyrre, så er det for meget?
- Uv. To hundrede og fyrre det er for meget. Hvis det er to hundrede og femogtyve – okay, men altså cirka, ik?

Lars Holm, Danmarks
Pædagogiske Universitet,
larsh@dpu.dk

Brugen af skriftsprog i andetsprogsundervisningen af voksne

- **Uddrag 4.**
- Uv. Det er sådan lidt for meget, synes du? Nej, man gør det faktisk altid. Man laver altid, lige meget hvad I laver, så skal I faktisk lave indledning og afslutning. Det behøver ikke at være så langt, men bare en lille indledning, præsentation.

- **Uddrag 5.**
- Uv. Ja, men jeg var lige i gang med det der ”jeg synes”. Jeg synes ikke, I skal skrive ”jeg synes” fire- fem gange i en stil. Det gør det for det første enormt kedeligt, og for det andet så er det en kommenteringsstil. Så vi ved godt, at det er jer, der skriver, og det er jer, der tænker, og det er jeres kommentarer. Der er ingen grund til at skrive ”jeg synes”. Det er jer, der skriver. Hvem skulle ellers synes? Det er jer der synes.
- I. Måske skrive ”jeg mener”?
- Uv ”Jeg mener” og ”jeg synes”, måske en af hver. Og så kan det være godt. Det gør det for kedeligt at læse….

Lars Holm, Danmarks Pædagogiske Universitet, larsh@dpu.dk

Brugen af skriftsprog i andetsprogsundervisningen af voksne

- **Uddrag 6.**

- Uv. Hvordan gjorde man i den bog? I dens eksempler. Den prøvede at anbefale jer at argumentere på forskellige måder. Den ene, det er den vi lige har snakket om i sidste uge.
- S. Ja, på den ene side
- Uv. Ja, på den ene side, og?
- S. På anden side
- Uv. Og på den anden side. Ikke anden side. På den anden side. Kan vi lave et eksempel med hende her pigen, der ikke gider at arbejde. Sagen er, at I skal se på sagen, på artiklen fra to sider. I skal også forstå hende, ik? Jeg kan godt se, at hun er asocial, men jeg kan godt forstå hende, ja I?
- I. På den ene side øhh, nej

Lars Holm, Danmarks Pædagogiske Universitet, larsh@dpu.dk

Brugen af skriftsprog i andetsprogsundervisningen af voksne

Brev til en veninde.

Situation: Du har fået dette brev fra din veninde Marie. I brevet fortæller hun om nogle problemer, hun har med sin datter på 13 år.

Kære …

Tak for sidst. Det var meget hyggeligt.

Jeg skriver faktisk til dig, fordi jeg gerne vil høre din mening om et problem, jeg har fået. Det drejer sig om Louise. Hun er i den sidste tid blevet så optaget af, hvordan hun ser ud, og hvad tøj hun går i. Hun taler hele tiden om at købe noget bestemt tøj, som koster en formue. Som du ved, har vi ikke så mange penge for øjeblikket, så selv om jeg ville, kan jeg ikke købe noget til hende, og slet ikke det dyre mærketøj, hun ønsker. Hun vil eller kan ikke forstå, at vi ikke har råd, så enten er hun sur på mig, eller også græder hun. Hvad skal jeg gøre? Kan du ikke give mig et råd, gerne så hurtigt som muligt. Jeg glæder mig til at høre fra dig. Hils alle.

Kærlig hilsen

Marie

Opgave

Skriv et brev til Marie.

Du skal:

takke for brevet

kommentere Maries problem

foreslå noget, hun kan gøre

Du skal indlede og afslutte brevet på en passende måde

Lars Holm, Danmarks
Pædagogiske Universitet,
larsh@dpu.dk

Brugen af skriftsprog i andetsprogsundervisningen af voksne

Jeg elsker dig, du ved det ikke.
Jeg tænker på dig
Du ved det ikke.
Du gemmer dig i mit hjerte.
Jeg gemmer dig i mit hjerte
Og du skal stadig ligge der
Men du ved det ikke

Jeg vil råbe
Jeg elsker dig
Det kan jeg ikke
Kun sige det til mig selv
Kan man vise mig en vej
Det er meget svært, nej.

I

Brugen af skriftsprog i andetsprogsundervisningen af voksne

Jeg er indvandrer i deres land
Men de ved det ikke.
De snakker om Dem og Os
Om hudfarve
Om religion
Om forskellige traditioner
Om deres land og os

Jeg sidder bagefter og tænker;
Jeg er en hemmelig fremmed.
Når de kigger på mig,
Ser de sig selv
Med hvid hud
Med brunt hår
Og grønne øjne

Nogen gange tænker jeg,
Hvor glad jeg er
For at være hvid
Jeg ved hvad de tænker
Og de er forkerte
De vil ikke dele deres land
Det er deres
Og vi er kun gæster.

N

Brugen af skriftsprog i andetsprogsundervisningen af voksne

- ***Referencer:***
- Barton, D. & Hamilton, M. (1998) *Local Literacies: Reading and writing in one community.* London: Routledge.
- Belcher, D. & Connor, U. (Eds.) (2001). *Reflections on multiliterate lives.* Clevedon: Multilingual Matters.
- Benesch, S. (2001). *Critical English for Academic Purposes. Theory, Politics and Practice.* Mahwah NJ: Lawrence Erlbaum.
- Block, D. & Cameron, D. (2002). *Globalization and Language Teaching.* London: Routledge.
- Cheng, L., Watanabe, Y. & Curtis, A. (2004). *Washback in Language Testing.* Mahwah NJ: Lawrence Erlbaum.
- Clark, R. & Ivanic, R. (1997). *The Politics of Writing.* London: Routledge.
- Gebhard, M. (2004). Fast Capitalism, School Reform and Second Language Literacy Practices. *The Moderns Language Journal,* 88 (2), 245-265.
- Goffmann, E. (1959/1969). *The Presentation of Self in Everyday Life.* London: Penguin.
- Hepsø, V. (2007). Yrkeslivets behov for skrivning: skrivning som kollektiv refleksjon I et praksisfellesskap. I: Hoel, T. L. & Matre, S. (red.). ???
- Holm, L. (2004). *Hvilken vej ind i hvilken skriftlighed.* København: Danmarks Pædagogiske Universitet.
- Holm, L. (2006). Sprogtests i et andetsprogsperspektiv – med særligt henblik på literacy. *Nordisk Tidsskrift for andrespråksforskning.* 1 (2), 57-77.
- Holm, L. (2006). Forskningsmæssige tilgange til literacy. I: Ellvin, M. (red.). *Ord och bild ger mening.* Stockholm: Svenskläräreföreningen.
- Holm, L. (2007) Konstruktionen af en fælles europæisk skriftlighed. En kritisk diskussion. I: Hoel, T. L. & Matre, S. (Red.) ????
- Lillis, T.M. (2001). *Student Writing – Access, Regulation, Desire.* London: Routledge.
- Maybin, J. & Moss, G. (1993). Talk about texts: reading as a social event. *Journal of Research in Reading.* 16 (2), 138-147.
- Norton, B. & Kamal, F. (2003). The Imagined Communities of English Language Learners in a Pakistani School. *Journal of Language, Identity and Education,* 2 (4), 301-317.
- Papen, U. (2005). *Adult Literacy as Social Practice. More than skills.* London: Routledge.
- Pugh, A. K. (1978). *Silent Reading.* London: Heineman.
- Snyder, I. (2001). A New Communication Order: Researching Literacy Practices in the Network Society. *Language and Education*, 15 (2&3), 117-131.
- Street, B. (1984). *Literacy in Theory and Practice.* Cambridge: Cambridge University Press.
- Street, B. (2004). Academic litereracies and the ”new orders”: implications for research and practice in student writing in higher education. *Language and Teaching in the Social Scienses,* 1(1), 9-20.

Lars Holm, Danmarks
Pædagogiske Universitet,
larsh@dpu.dk